

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΦΟΣΚΑΡΙ

Ασάς μεταφέρουμε στη Βενετία του 1423, στη Βενετία των φλογερών ερώτων, των αλλεζών ραδιοργάνων, των σκοτεινών εγκλημάτων και των αιματομένων όργιων—τη Βενετία της Γεφύρας των Στεναγμών, που θα παραμείνει στην ιστορία της ανθρωπότητας σαν θρόνος και σαν παραινέσι.

Το 1423, λοιπόν, το παντοδύναμο συμβούλιο των Δέκα, εξέλεξε Δόγη της Βενετίας το Φραντζέσκο Φόσκαρι, γόνου μιας άρχοντικής οικογένειας, που είχε προσφέρει πάμπολλες υπηρεσίες στη Γαληνοτάτη Δημοκρατία. Ή έκλογή αυτή ενθουσίασε όλους τους πατριώτες, γιατί αγαπούσαν και σεβόντουσαν το Φόσκαρι.

Ο Φραντζέσκο Φόσκαρι έφερε τριάντα τέσσερα δώδεκχρονα χρόνια το δικαίο δαχτυλάδι—σύμβολο της ανωτατής εξουσίας του. Και χωρίς ήταν ευχαριστός, έξυπνος και φιλόδοξος, έκανε μεγάλα καλά στην πατρίδα του και άπλωσε τα όριά της με την προσθήκη τεσσάρων επαρχιών.

Αλλ' όποις συμβαίνει με όλους εκείνους που ανέχονται σε μεγάλα αξιώματα και άποκοτών φήμη, έτσι και ο Φόσκαρι γνώρισε την αντίδραση και το μίσος των αντίπληκτων του. Έξωλλοι και ο τίμιος χαρακτήρας του, που τον έκανε να μη δέχεται κανένα συμβιβασμό με τη συνείδησή του, έγινε άφορη με διαταραστή πολλούς αλλεζούς.

Αλλ' όποις συμβαίνει με όλους εκείνους που ανέχονται σε μεγάλα αξιώματα και άποκοτών φήμη, έτσι και ο Φόσκαρι γνώρισε την αντίδραση και το μίσος των αντίπληκτων του. Έξωλλοι και ο τίμιος χαρακτήρας του, που τον έκανε να μη δέχεται κανένα συμβιβασμό με τη συνείδησή του, έγινε άφορη με διαταραστή πολλούς αλλεζούς.

Και το κατώφισαν αυτό, Έξεδικήθησαν τον προήφανο Δόγη σκληρά, ώστε μπορεί κανείς να πη ότι ο Φραντζέσκο Φόσκαρι θε μείνη άθάνατος στην ιστορία, όχι μόνο για τις διοικητικές και πολιτικές επιτυχίες του, αλλά και για τις κακοτυχίες του και τα τιμωρά φαρμάκια που έπε από τους ύψαιμόνες συμπαιρωτές του...

Το 1445, ο Φόσκαρι, είχε ήδη χάσει τρεις γιούς του και το έμεινε μονάχα ένας, ο Τζάκοπο, η μοναδική χαρά και παρηγοριά των γηραιών του. Ο Τζάκοπο ήταν, πράγματι, ένα παλληκάρι υ' ευγενικά αισθήματα, για το όποια θα μπορούσε να υπερφαναίνεται ο πατέρας του. Είχε παντρευτεί άλλοτε με μία νέα από την ιστορική οικογένεια των Κονταρίν, που είχε δώσει δικτά δόγηδες στην πατρίδα. Λίγο καιρό όμως ύστερ' από το γάμο, πέθανε η γυναίκα του από μία μυστηριώδη ασθένεια—πολλοί είναι ότι την φαρμάκωσαν οι έχθροι του πατέρα του...—και ο Τζάκοπο δεν ξαναπαντρεύτηκε, θέλοντας να μείνη πιστός στη μνήμη της αγαπημένης του.

Αυτός ήταν ο γιός του Φραντζέσκο Φόσκαρι. Είχε όλα τα προσόντα, όλα τα εφόδια να ζήσει ήσυχος κ' ευτυχιμένος. Αλλ' οι αντίπληκτοι του πατέρα του, θέλοντας να εκδικηθούν με κάθε τρόπο το Δόγη, σκέφτηκαν να κατατρέξουν το γιό του, για να τον κάνουν να υποφέρει περισσότερο. Τον κατηγορήσαν λοιπόν στο συμβούλιο των Δέκα ότι είχε δωροδοκηθεί από ξένους ηγεμόνας. Με άλλα λόγια, τον κατηγορήσαν ότι διάπραξε το βαρύτερο παράπτωμα, στο όποιο μπορούσε να υποπέσει ένας ευγενής της Βενετίας...

Ο Τζάκοπο άρνήθηκε την κατηγορία αυτή. Μα οι Δέκα τον υπέβαλαν σε βασανιστήρια, για να τον αναγκάσουν να όμολογήσει κάτι που δεν είχε κάνει... Και το τρομερό έινε ότι το θέαμα των βασανιστηρίων του Τζάκοπο παρακολούθησε και ο πατέρας του, ως προέδρος του συμβουλίου των Δέκα. Και κάτι περισσότερο μάλιστα: Βρεθήκε υποχρεωμένος ο δούστος Δόγης ν' άπαγγείλη αυτός ο ίδιος την καταδικαστική άπόφαση του συμβουλίου, σύμφωνα με την όποια

(Από τα κίμακτωμένα χρονικά της μεσαιωνικής Βενετίας)

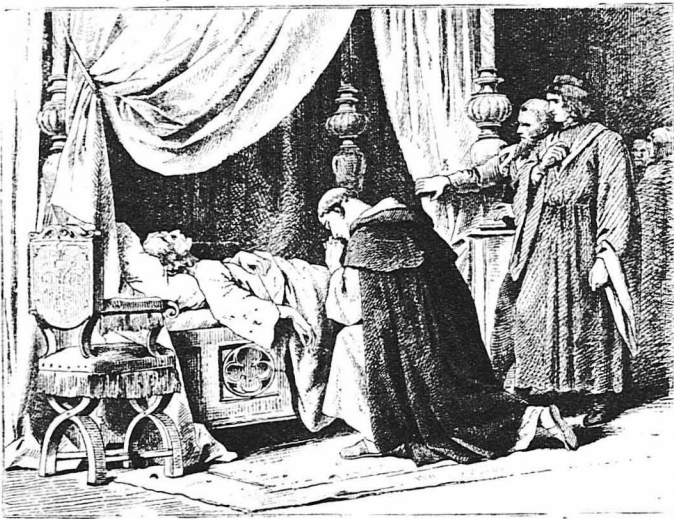
ο Τζάκοπο έπρεπε να φύγη από τη Βενετία και να μη ξαναπατήση ποτέ εκεί το πόδι του!...

Οι δύο Φόσκαρι, πατέρας και γιός, ύπόφεραν καρτερικά το χωρισμό αυτό. Το παραμυζό παράπονο δεν βγήκε από το χείλη του Δόγη. Όστόσο, ύστερ' από λίγα χρόνια, οι έχθροι του, συνέλαβαν ένα νέο σατανικό σχέδιο. Ενήργησαν να ξαναγορήσει ο Τζάκοπο στη Βενετία, όχι όμως για ν' άποκαταστήσουν την τιμή του, αλλά για να τον ξεπετέλίσουν περισσότερο. Οι Βενετσιάνοι της εποχής εκείνης ήσαν άφθιστοι τεχνίται στις ραδιοργάνεις και τις δολοτοοοίες.

Λίγο καιρό λοιπόν ύστερ' από την έπιστροφή του Τζάκοπο στη Βενετία, βρεθήκε δολοφονημένο ένα από τα μέλη του συμβουλίου των Δέκα. Δεν είχε δύσκολο να καταλάβετε τί συνέβη: Το έγκλημα αυτό το διάπραξαν οι έχθροι του Δόγη για να κατηγορήσουν το γιό του, πως ήθελε τάχα να εκδικηθή έτσι έναν από εκείνους που τον κατέδικασαν σ' έξορία...

Κατέστρωσαν μάλιστα με τόση μιστοορία όλες τις λεπτομέρειες της κατηγορίας, ώστε ο Τζάκοπο, μίν ξεφορνάς πειά τί να πη για ν' άποδείξη την άθωοτητά του, ώδηγήθηκε και πάλι στην αίθουσα των βασανιστηρίων και ήπεβλήθη για δεύτερη φορά σε τρομερά μαρτύρια, μπρός στα μάτια του δυνταγισμένου πατέρα του, τον όποιον η έπιστομος ιδιότητά του έμποδίζε να ήπερασπισθή ένα κατηγορούμενο, —άδιάφορο αν ο κατηγορούμενος αυτός ήταν γιός του, άδιάφορο αν γνώριζε πως ήταν άθωος!...

Ο Τζάκοπο Φόσκαρι άρνήθηκε ως το τέλος και τη νέα κατηγορία που τον άπέδιδαν.

Ο θάνατος του γηραιού Φόσκαρι

Όστόσο, η ηρωική αυτή στάσις του δεν συνεκίνησε διόλου το συμβούλιο των Δέκα, και χωρίς να έχη καμιά σοβαρή άποδείξη περί της ένοχής του Τζάκοπο, έβγαλε γι' αυτόν την άκόλουθη άπόφαση:

«Ο Τζάκοπο Φόσκαρι συνελήφθη και έξητάσθη ως κατηγορούμενος για το φόνο του Έρομολίου Ντονατό Σύμφωνα με τα περιστατικά της καταγγελίας και τα πειστήρια, έινε όλοφάνερο ότι διέπραξε το έγκλημα αυτό. Παρ' όλα αυτά, το συμβούλιο δεν κατώρθωσε να τού άποσπύση την όμολογία της προάξεώς του, χάρις στην επιμονή του κατηγορούμενου να μη θέλη να μιλήσει. Και όταν ακόμα τον δέσαμε στα σχοινία, δεν έβγηκε το παραμικρό παράπονο από το στόμα του. Ψιθύρισε μονάχα μερικά λόγια, που δεν μπόρεσε κανείς να τ' άκούση. Όστόσο, όπως το άπειτεί η τιμή του κράτους, ο Τζάκοπο Φόσκαρι καταδικάστηκε να έξοριστή πάλι στην Κρήτη...»

Η μεγάλη αυτή άδικία δεν στάθηκε ικανή να ξεροζύωση από την καρδιά του νεαρού Φόσκαρι την αγάπη προς την πατρίδα του.

Έξορίστος στην Κρήτη, νοσταλγούσε τη Βενετία, Πάνω στην άπελπισία του, λοιπόν, προτιμώντας να έινε φυλακισμένος στη Βενετία παρά έλευθερος στην έξορία, έγραψε το δικωός του Μιλάνου και τον θερμοπαρεκέλασε να μεσολαβήση στη Γερουσία και να τού έπιτραπή να ξαναγορήσει στην πατρίδα του.

Το γράμμα του όμως αυτό, που το άφρσε άσφράγιστο για να μη προκαλέση ύπόνους, έπεσε στα χέρια των έχθρων του πατέρα του. Και οι μισοί αυτοί άνθρώποι έξεμεταλλεύθηκαν και πάλι με τέτοια σατανικότητα την περίστασι, ώστε το συμβούλιο των Δέκα έπέτρεψε οκοπώμα στον Τζάκοπο να έπιστρέψη στη Βενετία, για να περσση για τρίτη φορά από δική, με την κατηγορία ότι ζήτησε να γυρήσει στην πατρίδα του, για να συνομιτήση έναντιόν της...

Ο γέρος Φόσκαρι, ο όποιος έξακολούθησε να έινε Δόγης, έδρε έτσι για τρίτη φορά τους δημίους να τυρανούν, να ξεσχίζουν και να ματώνουν το σώμα του πολυαγαπημένου του γιού, χωρίς να

μπορώ να ἐλεύθῃ καὶ νὰ τὸν προστατεύω!...

Τέλος, οἱ δικασταί, βλέποντας ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν ν' ἀποσπᾶσαν καμμιά ὁμολογία ἀπὸ τὸν Τζάκοπο, τὸν ξανάστειλαν στὴν Κρήτη.

— Πήγαινε, παιδί μου, στὴν ἐσχάτη μου! τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του ἐνὸς τὸν ἀποχωροῦσε. Πρέπει νὰ ὑποταχθῆς στοὺς νόμους τῆς πατρίδος σου! Μὴ ζήτᾳς νὰ μάθης περισσότερα!...

Μόλις ὅμως ἀπομακρύνθηκε ὁ γιός του, ὁ Φόσακι ἔπεσε λιπόθυμος στὰ χέρια τῶν ἰατρῶν του. Ἦταν πατέρας καὶ ἡ καρδιά του μάτωνε ἀπ' τὸν σπλῆν κα' ἄδικο χωρισμό!...

Ὁ Τζάκοπο δὲν ἔζησε πολὺ στὴν ἐξορία. Ἡ ἀλλεπάλληλες συγκινήσεις καὶ τὰ σωματικά καὶ ψυχικά μαρτύρια τοῦ δοκίμασε, τὸν κατέβαλαν. Ἐνα πρωί, ὁ φύλακας τὸν βρῆκε νεκρὸ στὸ κελλὶ του, στὶς φυλακὲς τῶν Χανίων τῆς Κρήτης.

Ὁ Φραντζέσκο Φόσακι ἔζησε λίγο καιρὸ ἀνόμιμα, ἀφοῦ δοκίμασε καὶ τὸν μεγαλύτερο πόνο ποῦ μπορούσε νὰ νοιώσῃ στὴ ζωὴ του.

Ἐνας ἀπ' τοὺς ἀσπονδότερους ἐχθρούς του, δηλαδή ὁ Τζάκοπο Λορεντάνο, πρότεινε στὸ συμβούλιο τῶν Δέκα, τοῦ ὁποῦ ἀποτελοῦσε μέλος, νὰ καθαρέσουν τὸ γέρο Δόγη, Χάρις στὴν ἐπιμονή του δὲ καὶ στὰ ὑποκρίματα ποῦ μεταχειρίστηκε, κατόρθωσε νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀντίστασι τῶν συναδέλφων του. Κι' ἔτσι, μὴ ἀντιπροσωπεία πῆγε καὶ βρῆκε τὸ Φραντζέσκο Φόσακι καὶ τοῦ εἶπε νὰ ὑποβάλῃ «κοιμισθελῶς» τὴν παραίτησή του.

Ἐκεῖνος ἄρνηθηκε. Μὰ οἱ ἐχθροὶ του ἦσαν τώρα δυνατώτεροι ἀπ' αὐτόν. Τὸν διέταξαν λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ σὲ δύο μέρες τὸ δουκικὸ μέγαρα, εἰδημὴ θὰ τοῦ ἔκαναν κατάσχεσι σ' ὅλη τὴν περιουσία του. Ὁ Φόσακι ἀναγκάστηκε νὰ ὑποκύψῃ αὐτῇ τῇ φορᾷ. Ἐβγάλε τὸν δουκικὸ χιτῶνα κα' ἔσπασε σ' ἕνα γουδί τὸ δουκικὸ δαχτυλίδι, σύμβολο τῆς ἀνωτάτης ἐξουσίας, ποῦ τὴν εἶχε κρατήσει στὰ χέρια του τριάντα τέσσαρα διόκληρα χρόνια.

Πέντε μέρες ὕστερ' ἀπ' τὸν ἐκθρονισμό του, ἐνῶ ὁ Φόσακι ἄκουε τίς καμπάνες τοῦ Ἁγίου Μάρκου νὰ σημαίνουν τὴν ἀνοδο στὸ δουκικὸ θρόνο τοῦ διαδόχου του, κατέβαλε τόση προσπάθεια γιὰ νὰ καταπνίξῃ ἕνα λυγμὸ, ὥστε ἔσπασε ἕνα ἀγγεῖο τοῦ στήθους του. Κι' ὁ τραγικὸς αὐτὸς Δόγης πέθανε μέσα σὲ λίγες ὥρες ἀπὸ τὴν ἀκατάσχετη αἱμορραγία.

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΩΣΥΝΗ

Μὲ τὸ ζῶρι καλωσύνη, δὲν γεννᾶει εὐγνωμοσύνη.

Ἡ καλωσύνη δὲν χάνεται ποτέ. Ρωσικὴ
Μιά λέξι καλωσύνης, ἀξίζει πὸ πολὺ ἀπὸ ἕνα καρβέλι ψωμί. Ρωσικὴ

Πιὸ γρήγορα ἀπ' ὅλα ξεχνιέται ἡ καλωσύνη. Ἰταλικὴ

Ἡ καλωσύνη πληρώνεται μόνο μ' ἄλλη καλωσύνη. Γερμανικὴ

Τῆς καλωσύνης τὸ περιθώρι θέλει πότισμα ὀλο το χρόνου. Δανικὴ

Στὸν καιροῦργο δείχνεις καλωσύνη; Στὴ θάλασσα φτεβεῖς δέντρο. Περσικὴ

— ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΛΗΔΕΣ

Στὴν κάτα του ὁ χωριάτης ξεστάνεται, ὅσο κα' ὁ βασιλῆς στὴ γούνα του. Πολωνικὴ

Ἡ βασιλικὴ κορῶνα δὲν γιατρεύει τοὺς πονοκεφάλους. Ἰταλικὴ

Ποτέ δὲν εἶνε δυνατὸς ὁ βασιλῆς ποῦ δὲν ὀρίζει θάλασσα. Ἰσπανικὴ

Τὴν ὑπόσχεσί του ὁ βασιλῆς τὴν κραταίει ὅταν τοῦ ἀρέσει. Ἀγγλικὴ

Οἱ βασιληῆδες δὲν χρειάζονται οὔτε φίλους, οὔτε συντρόφους, ἀλλὰ μόνο σκλάβους. Ἰνδικὴ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ

Κουζίνα χωρὶς φωτιά, γειτονεῖ με τὴ φτώχεια. Ἰταλικὴ

Τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ στολίδια, οὐθύνουν τὴ φωτιά ἀπ' τὴν κουζίνα. Γερμανικὴ

Ἡ κακὴ κουζίνα σκοτώνει πὸ εἴκοლა ἀπ' τὸ σπαθί. Γερμανικὴ

Πρὶν χριστοῦν τὰ χωριά, χιτῶνται ἡ κουίνες. Ἀγγλικὴ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β'

(Μία μείριξις προσφθεῖα)

Τὴν 21 Φεβρουαρίου τοῦ 1881, ἡ Τσαρική οἰκογένεια ἦταν συγκεντρωμένη στὴν τραπεζαρία τῶν ἀνατόρων κα' ἐγευματίζε.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος, σὲ κάποια στιγμή, ὁ Τσάρος ἐπέληξε γιὰ μιὰ ἀσημαντὴ ἀφορμὴ τὸν μικρότερο γιὸ του τὸν Βλαδίμηρο. Ὁ διάδοχος τότε θέλησε νὰ ὑπερασπιστῇ τὸν ἀδελφὸ του, ἀλλὰ ὁ Τσάρος τὸν διέκοψε ἀποτόμως λέγοντας:

— Σιωπή! Δὲν σοῦ ἐζήτησε κανεὶς τὴ γνώμη σου! Θάκαινε καλύτερα, μοῦ φράνεται, ν' ἀσχολῆσαι με τίς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἴσως αἴθριο γίνεις ἔξωφρα ἀποτρόφατο.

Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος, λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, δὲν ὑποπτεῖτο τὰν βέβαια ποτὲ πὺς ἐξουσιάζει μιὰ προφητεία.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Τσάρος, συνοδευόμενος ἀπ' τοὺς κωζίκους τῆς σωματοφυλακῆς του, ἀναχώρησε ἀπὸ τ' ἀνάκτορα μέσα σ' ἕνα κλεισμένο ἀμάξι κα' ἐπῆγε νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ στρατό.

Στὸ γυρισμὸ του, ἐνῶ ἡ ἀμαξία του περνοῦσε μπροστὰ ἀπ' τὴν πόρτα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἕνας νεαρὸς ἀναρχικὸς ποῦ παραμόνευε ἐκεῖ, ἔριξε μιὰ βόμβα ἐναντίον τοῦ αυτοκρατορικοῦ ὀχήματος.

Ἡ βόμβα ἐξερράγη μὲ φοβερὸ κρότο κα' ἐσκοτώσε τὸν ἀμειψιμάτη τοῦ Τσάρου, δύο άτομα τῆς αυτοκρατορικῆς ἀκολουθίας κα' ἕναν ἰατρικὴ κροτοπώλειο, ποῦ περνοῦσε ἐκεῖνη τὴ στιγμή τυχαίως ἀπὸ τὸ δρόμο. Τὸ αυτοκρατορικὸ ἀμάξι κατακοιμηματώστηκε. Πρὸς μεγάλη ἐπιλήξει ὅμως ὄλων, ὁ αὐτοκράτορ εἶχε παραμείνει ἀδίκτος!...

— Παρακαλῶ τὴν ἑμετέραν Μεγαλειότητα, νὰ καταλάβῃ θέσι στὸ ἔλικθρο μου καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ γρήγορα τὸ μέρος αὐτό, εἶπε στὸν Τσάρο, χαριετώνας τὸν κανονικῶ, ὁ στρατηγὸς Δορθόεφσκι, ὁ ὁποῖος εἶχε παραστέι στὴν τρομερὴ αὐτῇ σκηνή.

— Ἡ θέσις μου εἶνε κοντὰ στοὺς τραυματίας, ἀπάντησε ὁ αὐτοκράτορ, πλησιάζοντας τοὺς ἀνδρας τῆς ἀκολουθίας του, ποῦ κοιτόνταν αἰμόφροτοι ἐπάνω στὸ χιόνι.

Ὁ κόρμος κα' ἡ ἀστυνομία ποῦ προστέρεξαν ἀμέσως ἐπ' τόπου, πιάσανε τὸ δράστη καὶ τὸν ὠδήγησαν μπροστὰ στὸν αὐτοκράτορα.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; τὸν ρώτησε ὁ Τσάρος.

— Διάνσκοφ, ἀπάντησε ξερό ὁ νέος ἀναρχικὸς.

— Δὲν αἰσχύνεσαι γιὰ ὅτι ἐκαμες;

— Ὄχι! Ζήτω ἡ ἀναρχία!... φώναξε ὁ νέος, ἰψφώνοντας τὸ κεφάλι του.

Τὴ στιγμή αὐτῇ, ἕνας ἀξιωματικὸς πλησίασε τὸν Τσάρο καὶ τὸν ρώτησε ἂν ἦταν πληγωμένος.

— Ὄχι!... Ὁ Θεὸς εἶνε μεγάλος! εἶπε ὁ αὐτοκράτορ.

— Μὴ βιάζεσαι νὰ εὐχαριστήσῃς τὸ Θεὸ σου! ἀκούστηκε τότε μέσα ἀπ' τὸ πλῆθος ἡ ἀγρία κραυγὴ ἑνὸς ἄλλου ἀναρχικοῦ καὶ συγκρόνους μιὰ δεύτερη βόμβα ἐξερράγη στὰ πόδια τοῦ αὐτοκράτορος.

Στὴν ἀρχή, ἡ φλόγες κα' ὁ καπνὸς ἐσκόπαναν τὰ πάντα. Ὅταν κατόπιν σκόρπισε ὁ καπνὸς, εἶδαν τὸν αὐτοκράτορα ἔπιλομένον καταγῆς καὶ βουτηγμένον στὸ αἷμα του!... Διπλά του κοιτοῦν νεκρός, μαζὶ με ἄλλα θύματα, κα' ὁ δριμυπιστὴς ἀναρχικὸς Γρινεβίτσκι. Ὅστόσο, ὁ αὐτοκράτορ δὲν εἶχε ἐκπεύσει ἀκόμα. Ἡ πρώτη φράσι ποῦ ἔξετόμισε διαν συνήθε, ἦταν:

— Πόσο κρινῶν!...

Καὶ ἀναστένανε, ξαναπέφτοντας σὲ ἀναισθησία. Ἡ στολή του ἦταν καταξοσχισμένη καὶ τὰ πόδια του ὡς τοὺς μηρούς φορικτὰ κρονονημένα. Τὸν μετέφεραν ἀμέσως στὸ ἔλικθρο τοῦ στρατηγοῦ Δορθόεφσκι, ὅπου καὶ πάλι εἶπε στεναζόντας:

— Πόσο κρινῶν!...

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἐπέκαψε τότε μ' εὐλάβεια τὸ πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος ψυχορραγοῦσε. Ὁ νεαρὸς κόμης Γενδρικόφ κάθησε στὸ πίσω μέρος τοῦ ἔλικθρου γιὰ νὰ ὑποδοσάτῃ τὸ κεφάλι τοῦ Τσάρου, ἐνῶ ὁ λοχαγὸς Κοιλεμπιακίν, ἂν καὶ τραυματισμένος, κρατοῦσε τὸ σῶμα τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὴν ἴδια στιγμή, κατέφθασε ἐπὶ τόπου ὁ μέγας δοῦξ Μιχαήλ, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος.

— Πῶς εἶσαι, Σασσά; ρώτησε χαϊδευτικά τὸν Τσάρο.

— Κρινῶν, Μίχα, ἀπάντησε ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος μὲ μισοσβυμένη φωνή.

Τὰ μάτια του κατόπιν ἔγιναν ἀπλανή, ἔγειρε τὸ κεφάλι του καὶ στὸ πρόσωπό του ἄρχισε ν' ἀπλώνεται ἡ παγωμένη μάσκα τοῦ θανάτου!...

Ἐταὶ τὰ λόγια τοῦ Ρώσου αὐτοκράτορος πρὸς τὸν γιὸ τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου κατὰ τὸ γέμια τῆς προηγούμενης ἡμέρας, βγήκαν ἀληθινά. Ὁ διάδοχος ἐστέφθη, μετὰ λίγες ἡμέρες, Τσάρος.

